

לב המזעזעים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזעזעים"

גיליון קס"ב

הלכות והליכות בעניין מקרא ואחד תרגום

הטעם שתקנו לקרות פעמיים ולתרגם פעם אחת

שנים מקרא להודיע חשיבותו ואחד תרגום כדי להודיע את הפירוש [כדי שיבינו] (ראבי"ה סימן כב).

טעם אחר: שנים מקרא כנגד שנים הקוראים בתורה בבית הכנסת [הש"ץ] הבעל קורא והעולה לתורה, ואחד תרגום כנגד המתרגם (כנסת הגדולה רפה אות א). ותיקן משה רבינו ביחיד מעין תקנת קריאת התורה בצייבור (ערוה"ש רפה ב).

טעם אחר: כנגד התורה שניתנה ג' פעמים (כמבואר בסוטה ז, ב) פעם ראשונה בהר סיני, ונשתנה באוהל מועד, ונשתלשה בערבות מואב ופעם אחת תרגום כנגד מה שניתן בערבות מואב ונתבארה באר היטב בשבעים לשון (מטה משה תסד הובא בפמ"ג משב"ז רפה ב, משנ"ב שם ס"ק ה).

טעם אחר: שנים מקרא כדי שיהא שגור בפיו לשון הקודש, ואחד תרגום כדי שיבינו אותו (הר"י מלוגיל).

טעם אחר: שנים מקרא כנגד לוחות הברית שהיו נקראים משני עברי הלוחות (שמות לב טו רש"י שם) והיה זה מעשה ניסים ובנס זה נרמז לקראת ב' פעמים שעל ידי כך מורה שילמד לשמה [לפי שהחזרה היא העיקר והיא נקראת לימוד לשמה (מדרש שמואל אבות פ"ג מ"ח)] והוסיפו תרגום פעם אחת כדי שעמי הארצות יבינו (רוח חיים לר"ח פלאגי רפה ב).

טעם אחר: על פי המדרש (ילקוט שמעוני שמות רמז רנח) שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, ובמין נאמר (שם טז כב) "ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה שני העומר לאחד" וכתב בעל הטורים (שם טז ה) שכל מעשה שבת היה כפול שני כבשים, שתי ככרות, שתי נרות, זכור ושמור לכן תקנו שנים מקרא (רוח חיים שם), ואחד תרגום לעמי הארצות.

טעם אחר: מכיון שהלוחות ניתנו פעמיים ואמרינו במנחות (ק, א) שהלוחות ושברי לוחות ניתנו בארון למדנו מכך שצריך לומר פעמים, ועוד יש רמז בדבר למה (שבת פח, א) שזכו ישראל בשעת מתן תורה לב' כתרים (רוח חיים שם).

טעם אחר: על פי מה שדרשו חז"ל (שבת שם) "ברוך רחמנא דיהב אורייתא תליתא [תורה משולשת תורה נביאים וכתובים] לעם תליתאי [כהנים לויים וישראלים] על ידי תליתאי [משה שהוא שלישי לבטן אחר מרים ואהרן] ביום תלתאי [לפרישה] בירחא תלתאי [חודש שלישי חודש סיון]" ומכיון שבמתן תורה הכל היה משולש לכך תקנו ללמוד את התורה בכל שבוע ג' פעמים שנים מקרא ואחד תרגום (רוח חיים שם).

טעם אחר: כדי שיוכל ללמוד ולדעת את התורה שבעל פה [בבלי וירושלמי] במקורה שבחלקה הגדול נכתבה בארמית (תורה שלימה משפטים כרך יז עמוד שטז הערה 4).

טעם אחר: שנים מקרא מפני שניתן על ידי משה רבינו ע"ה ולא קם נביא עוד בישראל כמושה (דברים לד א), ואחד תרגום כיון שניתן על ידי עזרא הסופר (הגר"ח פלאגי בספרו לחיים בירושלים על ירושלמי מגילה פ"א ה"ט).

"המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכים לו ימיו ושנותיו (ברכות ח, ב), ואל יקרא אדם לקבל פרס אריכות ימים אלא יקרא לשם מי שאמר ואריכות ימים ממילא באה" (א"ר רפה ג).

מהו אריכות ימים, שהימים יהיו טובים (מעדני יו"ט ח ה פירוש השני).

אף על פי שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בצייבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע פרשה אותו השבוע שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבון שאין בהם תרגום צריך לקרוא ג' פעמים (ברכות ח, א, שו"ע רפה א, משנ"ב שם ס"ק ג).

בסגולותיו: "אלו דברים העומדים ברומו של עולם וכל הנזהר בהם מובטח לו שהוא בן עולם הבא" והם כ"ד דברים ואחד מהם ליזהר מאוד בקריאת שמו"ת (אור לצדיקים ח"ב עמוד התורה פרק יז).

רמז מסימן של השו"ע רפה

בכל סימן בשולחן ערוך, יש בו רמז של ההלכות המבוארות בסימן, וסימן רפ"ה מדבר על שנים מקרא שהוא רפה ביד האנשים (עיין ספר אור עולם ברמזי השולחן ערוך).

דורשי רשומות: הסמיכוהו על הפסוק (שמות א א) "ואלה שמות בני ישראל" ר"ת ואדם אשר לומד הסדר שנים מקרא ואחד תרגום, בקול נעים ישיר, יהיה שנים רבות ארוכים לעולם (בעל הטורים שמות א א ד"ה ואלה, ועיין כף החיים פלאגי" כז מדוע נרמז דווקא בפסוק זה).

יש שדרשו מפסוק אחר: "ואלה שמות בני ישראל" וחייב אדם לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, וזה חייבים כל בני ישראל (לבוש רפה א, פמ"ג משב"ז רפה א).

הטעם בחיוב קריאת שמו"ת

כדי שיהא אדם בקי ורגיל בתורה והיינו שקורא בביתו מבין יותר מאשר שומע בבית הכנסת (שו"ת תרומת הדשן סימן כג).

טעם אחר: כדי שיהא רגיל במה שהציבור קוראים בבית הכנסת (רבינו חננאל הובא בתרומת הדשן שם).

טעם אחר: כדי שכל אחד מישראל יקרא לעצמו כל התורה מראשה ועד סופה בכל שנה כמו שעושים הציבור (שו"ת תרומת הדשן סימן כג).

טעם אחר: כדי שיהא רגיל במה שהציבור קוראים בבית הכנסת, ויתן לבו ודעתו לקריאה זו (רבינו חננאל הובא בתרומת הדשן שם).

טעם אחר: לפי שבזמננו העולה היה קורא את הקריאה בתורה, ולכן תקנו למור שנים מקרא כדי לסדר את הקריאה שאם יעלה לתורה תהא הקריאה סדורה בפיו (עינים למשפט הגהות מהרא"מ הורוויץ ברכות ח, ב).

טעם אחר: ערוך השולחן (רכה ב) הביא את טעמו של הלבוש (שם א) שכתב כדי שיהא בקי וכתב ואין זה מספיק כמוכן, והוסיף ונראה שהחיוב בתורה הוא שמיעה ולימוד, כמו שאנו אומרים בברכת "אהבה רבה" "לשמוע ללמוד", והנה השמיעה היא בשבת בקריאת התורה מס"ת כשר, ולכן ילמוד מקודם בחומש ויעלה בקודש לשמוע מס"ת (ערוה"ש רכה ב).

העלן נתרם לע"נ
הרה"ח ר' ישראל מרדכי בן ר' יצחק ביקסנשפנר זצ"ל
אשר שימש שנים רבות כחינדק בת"ת תורת אמת
נלב"ע י' חשוון תשפ"ד

סוף זמן של קריאת שמו"ת

יש אומרים: שמצוה מן המובחר לגומרו קודם שיאכל בשבת (עיין תוס' ברכות ח, ב ד"ה ירמיה). וכן כתב בשו"ע (רפה ד) קודם שיאכל וביאר שו"ע הרב (רפה ה) הכוונה קודם סעודת שחרית וכתב בא"א (בוטשאטש רפה ד) שאין שום מידת חסידות להחמיר לגמור שמו"ת קודם סעודת ליל שבת.

מקור להלכה: מהמדרש שצווה רבי לבניו שלא יאכלו לחם בשבת עד שיגמרו כל הפרשה (משנ"ב רפה ס"ק ט).

יש אומרים: שלכתחילה יש לגמור שמו"ת קודם הליכתו לבית הכנסת בבוקר (משנ"ב רפה ס"ק ט).

יש אומרים: שלכתחילה אפשר להשלים עד סעודה שלישית דשבת (משמיה דחזו"א עיין אורחות רבינו ח"ג עמוד רלד, מעשה איש ח"ה).

יש אומרים: שזמן השלמה עד שמיני עצרת (שו"ע רפה ד) וכתב הרמ"א דהיינו שאז משלימים עם הציבור.

יש אומרים: שלכתחילה ראוי להשלים קודם תפלת שחרית של שמחת תורה, **הטעם:** משום שאחר התפילה כיון שהציבור התחילו לקרוא בראשית עבר זמנם של פרשיות שעברו (קצות השולחן סימן עב ט).

ואם לא השלים קודם אכילה: ישלים אחר אכילת הסעודה עד המנחה, **יש אומרים:** עד רביעי בשבת, הטעם דשלושה ימים הראשונים שייכים עדיין קצת לשבוע שעבר כמבואר לענין הבדלה (רצט ו) לכן בדיעבד יכול להשלים (שו"ע רפה ה משנ"ב שם ס"ק יא), **יש אומרים:** עד שמיני עצרת - שמחת תורה (שו"ע רפה ד).

אמירת פסוקים לפי קריאת שמו"ת

יש הנהגים: לפני אמירת שמו"ת לומר את הפסוק (דברים ד ד) "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום" (נוהג כצאן יוסף, שלחן הקריאה יא א), **הטעם:** לפי שהקורא שנים מקרא ואחד תרגום פונה בכל מחשבתו אל התורה, ואין לו שום מחשבה אחרת, כי צריך לדקדק בטעמיה ובנקודותיה, ואז הוא דבוק בתורה, ועל ידי זה דבוק הוא באלוקים חיים (ספר מטעמים קריאה בס"ת א, שפתחי חכמים ברכות ח, ב).

טעם אחר: לפי שעל ידי קריאה זו זוכה לחיים כמאמר חז"ל (ברכות ח, א) שמאריכין לו ימיו ושנותיו (ספר בית יוסף על מסכת ברכות).

צורת הקריאה שנים מקרא ואחד תרגום

יש אומרים: שיש לקרוא כל פרשה ב' פעמים ואחר כך תרגום (מג"א רפא א בשם השל"ה מסכת שבת פרק נר מצווה ד"ה אמנם קיבלתי, ערוה"ש שם ד). **הטעם:** על פי סוד.

יש אומרים: שיקרא כל פסוק ב' פעמים ואחר כך לומר את התרגום שלו (לחם חמודות פ"ק דברכות אות מא, וכן כתב בהגה יש נחלין אות לט בשם האר"י, שו"ע רפה ג, משנ"ב ס"ק ב).

ראייה לדבר: מפשוטו של "שנים מקרא ואחד תרגום" משמע פעמים מקרא ואח"כ תרגום (ערוה"ש רפה ו).

הטעם: לפי שכך היו עושים בזמן שהיו מתרגמים בקריאת התורה בציבור שהיו מתרגמים כל פסוק בפני עצמו (שו"ע הרב רפה ג).

יש אומרים: שיקרא כל פרשה ב' פעמים ותרגום שלה [פרשה הכוונה פרשה פתוחה או סתומה ולא עליה כהן לוי] (במשנ"ב רפה מביא י"א וכך נהג הגר"א מעשה רב נט).

סמך לדבר: כי בזה האופן ניתנה תורה למשה מהקב"ה כדאיתא (בילקוט איוב כח) כל דבר ודבר שהיה הקב"ה אומר למשה היה אומר בלבו ב' פעמים, ואח"כ היה אומר למשה, ואיתא בתורת כהנים שעל כל פרשה אמר הקב"ה למשה ביחד, ובין פרשה לפרשה היה הפסק כדי ליתן רווח למשה להתבונן בכל פרשה ופרשה (ערוה"ש רפה ד).

ולמעשה: סיים המשנ"ב (רפה ס"ק ב) דעביד כמו עביד ודעביד כמו עביד.

טעם אחר: כנגד מה שמצינו בהר סיני שעליו ניתנה תורה לישראל, שנקרא בג' שמות (תהלים סח טז) "הר האלוהים" "הר בשן" "הר גבנונים". (רוח חיים להגר"ח פלאגי סימן רפה).

מתי נתקנה תקנה זו

יש אומרים: שמשנה רבינו תיקנה זו"ל הערוך השולחן (רפה א) "ובוודאי בשעה שתיקן משה רבינו לקרות בתורה תיקן גם כן תקנה זו שכל אחד יקרא שנים מקרא ואחד תרגום".

יש אומרים: שהיא מתקנת עזרא.

מצווה או חיוב

יש אומרים שקריאת שמו"ת זה חיוב: שיטת הרמב"ם ועוד "שחייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר אותה שבת של שמו"ת" (רמב"ם פרק י"ג מהלכות תפילה הלכה כה, רבינו יונה סוף ספר היראה ספר חסידים שא). וכן פסק בשו"ע (רפה א) "שחייב לקרוא לעצמו שמו"ת בכל שבוע שמו"ת".

וידוע מהגר"א שכל מקום שכתוב בלשון חיוב צריך לטרוח ולהתאמץ בכל יכולתו לקיימו עד שיגיע למצב של פיקוח נפש (עיין שו"ת תשובות והנהגות ח"ו סימן עח).

יש אומרים: שמצווה להשלים (ספר מנורת המאור נר שלישי סימן קל, שכלי הלקט סימן מב) וכן משמע בטור (רפה א) שכתב וצריך לזהר להשלים הפרשה.

תחילת זמן אמירת שמו"ת

יש אומרים: מיום ראשון ואילך חשוב עם הציבור (תוס' ברכות ח, ב ד"ה ירמיה, טושו"ע רפה ג). וביאר המשנ"ב (שם ס"ק ז) כיון שמתחילים לקרוא פרשת שבוע הבא במנחה בשבת.

יש אומרים: שלא לדווקא מיום ראשון אלא גם ממנחה של שבת (מרדכי ברכות ח, ב ד"ה ירמיה, הגהות מימוני פרק יג תפלה אות ש, משנ"ב שם ס"ק ז).

לחלק את הפרשה לימי השבוע

יש הנהגים: לחלק את הפרשה לפי ימות השבוע יום ראשון עליה כהן, שני לוי, וכן על הדרך (רבינו יונה ברכות ח, ב, ערוה"ש רפה י כתב שמצווה מן המובחר לעשות כן), ובמשנ"ב (רפה ס"ק ח בשם ספר מטה יהודה) כתב שזה גם כן מצווה מן המובחר.

וכן היה מנהגו של הגר"א (מעשה רב אות ס, משנ"ב רפה ס"ק ח, וכן מובא בצוות הגר"ש איגר נדפס בספר אשר יצוה אות טז, וכן היה מנהגו של החזו"א הובא בספר זכור לדוד ח"ב עמוד שכא).

ומצווה מן המובחר לקרוא הפרשה בערב שבת (מג"א רפה ו בשם כמה אחרונים, משנ"ב רפה ס"ק יג).

המדקדקים מתחילים בערב שבת וגומרים אותה בשבת (עיין ב"י רפה ד, ומובא במגיד מישרים במשלי כג סוף פסוק י שכך אמר המגיד לב"י, ביאור הלכה רפה ד"ה קודם שיאכל).

מנהג חסידים ואנשי מעשה לקרוא ביום שישי בבוקר תיכף לאחר תפילת שחרית (כה"ח רפה כד, סדר היום סדר ערב שבת), בטלית ותפילין (סידור יעב"ץ שנהג אביו להתעטף בטלית ולהניח תפילין ולקרות מתוך ס"ת, ובפתח הדביר הביא שכך נהג האר"י). **יש הנהגים:** לאומרו בתפילין של ר"ת (פתח הדביר שם).

יש הנהגים: לקרוא שמו"ת ביום שישי אחר חצות (של"ה מסכת שבת פרק נר מצווה ד"ה ומוקדם הטבילה, הביאו המג"א רפה ה, שערי תשובה רפה א כתב עיין באר היטב שכתב כן).

יש הנהגים: להשלים קודם כניסה לבית הכנסת שחרית בשבת (דרכי משה להרמ"א רפה ב בשם האור זרוע הלכות שבת מב).

מנהגו של הגר"מ פיינשטיין, לקרוא שמו"ת בשבת (מובא בספר הלכות שונות הנהגות לשבת בסוף הספר).

ויש שנהגו: לקרוא מקרא תרגום ומקרא (עורה"ש רפה ג, וכן נהג החזו"א) **הטעם:** לפי שאומרים את התרגום כדי להבין את מה שקרא ולפי זה מסתבר שיאמר התרגום מיד לאחר מקרא ראשון (ארוחת רבינו ח"א עמוד קכג).

מנהגם של גדולי ישראל

הגר"א (מעשה רב נט) נהג לקרוא תרגום אחר כל פרשה פתוחה או סתומה או אחר סיום ענין.

החפץ חיים היה נוהג לקרוא כל פסוק ב' פעמים ולאחר מכן את התרגום ופירוש רש"י ורמב"ן (שו"ת שבט הלוי ח"ז סימן לג ששמע עדות נאמנה שכך נהג הח"ח).

החזו"א היה קורא פעם ראשונה מקרא ואחר כך תרגום ואחר כך מקרא פעם שניה (חוט השני הלכות שבת חלק ד עמוד קטו ב).

לימוד עם רש"י

"ירא שמים ישלים הפרשה בשנים מקרא ואחד תרגום גם עם פירוש רש"י כל הסידרא" (שו"ע רפה ג), **הטעם:** כי התרגום יש לו מעלה שניתן בסיני וגם מפרש כל מילה, ורש"י יש לו מעלה שהוא מפרש את הענין על פי מדרשי חז"ל יותר מהתרגום (משנ"ב רפה ס"ק ו).

טעם אחר: כיון שיש פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם על ידי תרגום בלבד (משנ"ב רפה ס"ק ו בשם מג"א שם בשם סדר היום סדר ערב שבת).

לדקדק בלימוד רש"י

מי שלומד פירוש רש"י במקום תרגום, **יש אומרים:** שאין צריך ללמוד כל דקדוקי רש"י אלא עיקר החיוב הוא הבנת הפסוקים כפשוטם ודבר שאינו פירוש אינו חייב ללמוד (ספר סוכת חיים עמוד כג בשם הגר"ח פ"י שיינברג זצ"ל).

צורת הקריאה

יקרא בכונה ולא קריאת עראי (בירור הלכה סא בשם רבינו מנוח) בנחת ולא במהירות כפורק עול (בית יוסף אור לצדיקים ס' כח ס"ד ס"ה). בנחת ובזמרה מלה במלה (יוסף אומץ תקנח, סדר היום סדר ערב שבת). בנחת ולהרגיש בספקותיה ולתרוץ אותם, מה שלא תוכל לתרוץ עיין במפרשים (ספר מגיד מישירים סימן סו).

מקרא ראשון

לא יקרא תרגום ראשון ואחר כך תורה אלא יקרא תחילה שנים מקרא ואח"כ תרגום (משנ"ב רפה ס"ק ו, בירורי הלכה אות נו סדר היום שנים מקרא ואחד תרגום).

הבנת הנקרא

וכשקורא שמו"ת, ישים לבו ועיניו להתבונן במה שקורא, הן ממצוות התורה הן במידות הן בדרכי מוסר הן בכל תועלת אשר יוכל להוציא מכל ענין וענין ויקרא כדי ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים (של"ה מסכת שבת, יוסף אומץ תקנח).

דקדוק והבנת התרגום

יש אומרים: שבאמירת התרגום יוצאים ידי חובה אף אם אינו מבין לשונו יפה ואינו מדקדק בקריאתו (הגרש"א הליכות שלמה תפילה פרק יב הערה מח).

קריאה שמו"ת מתוך ס"ת

"מי שהוא בקי בטעם ובנקודות בעל פה טוב להדר לקרוא בס"ת גופא" (משנ"ב רפה ס"ק ב בשם הרדב"ז ח"ג סימן תקכט, וכן נהג האר"י הובא בשער הכוונות), **הטעם:** לפי שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה (גיטין ס, ב) ורק התירו משום "עת לעשות לה" וכאן שיוכל לומר מן

הכתב למה יאמר מתוך חומש הנדפס שדינו כאומר בעל פה (הגר"ח"ק דרך שיחה ח"א עמוד ב, שו"ת תשובות והנהגות ח"ד סימן עג).

טעם אחר: מכיון שלספר תורה יש קדושה מרובה (רדב"ז חלק ג סימן תקכט).

ס"ת של יחיד או של רבים

יש אומרים: שכל ההידור של קריאה בס"ת, דווקא ס"ת של יחיד בביתו, אבל ס"ת שבבית הכנסת אין ליחיד להוציאו כדי לצאת בו ידי שמו"ת דקדושתו חמירא שמיועד לרבים (עיי מחזיק ברכה ב, שו"ת תשובות והנהגות ח"ד סימן עד).

יש אומרים: שאין להוציא ס"ת בשביל קריאת שמו"ת, אלא א"כ עושה לטובתו של ספר כגון שמגיהו (שו"ת משנה שכיר או"ח סימן סא).

טעמי הקריאה

יש הנוהגים: לקרוא שנים מקרא עם טעמי המקרא (משנ"ב ס"ק ב בשם הרדב"ז, חיד"א מחזיק ברכה ה), **הטעם:** לפי שהקורא בלא זמרה התורה חוגרת שק (רבינו יונה ספר היראה, שו"ת הב"ח חדשות סימן מב, חיד"א מחזיק ברכה רפה אות ח, יוסף אומץ תרמג).

וכתב המשנ"ב (ס"ק יז בשם הפרדי מגדים) שאין קריאת הטעמים מעכבת.

טעמי התרגום

אין צריך לקרוא את התרגום בטעמים, **הטעם:** על פי הקבלה (מקור חיים אות יט הביא בשם האר"י), **יש הנוהגים:** לקרוא עם טעמים.

לסיים בתורה ולא בתרגום

יש הנוהגים: שפסוק האחרון אומרים של תורה, דהיינו שיקרא תחילה שני פעמים של תורה ואחר כך פסוק של תרגום ושוב יקרא פעם שלישית פסוק של מקרא (באר היטב רפה א ערוה"ש שם ו, מחצית השקל רפה א), **הטעם:** כדי לסיים בתורה (מג"א רפה א, שו"ע הרב ג).

סיום פרשה או גם באמצע הפרשה

יש אומרים: שגם הנוהגים לקרוא בכל יום מקצת מן הפרשה לאחר שגמר אותו חלק שקורא באותו היום ראוי שלא לסיים בתרגום (שו"ת שרגא מאיר חו סימן קסג אות ח, שש"כ ח"ב פרק מב הערה קכו).

יש אומרים: שדין זה נאמר רק בסיום הפרשה כולה ולא באמצע הפרשה (הגריש"א הובא בספר סוכת חיים עמוד י, וכן השיב הגר"ח קניבסקי שליט"א שם).

לקרוא פסוק ראשון בסדרא הבאה

יש הנוהגים: לקרוא פסוק ראשון בסדרא הבאה ולא יקרא פסוק "וידבר" לבד שאין במשמעו כלום (נוהג בצאן יוסף דף לח, מקור חיים קיצור הלכות).

קריאה שמו"ת בישיבה

אע"פ שקריאת התורה בשבת במעומד וכן השומעים יש הנוהגים לעמוד בשעת הקריאה, מכל מקום שנים מקרא ואחד תרגום אפשר לקרוא בישיבה אף לכתחילה (פמ"ג תרצ מש"ז א).

קריאת שמו"ת יחד עם הבעל קורא

יש אומרים: שיכול לקרוא עם הבעל קורא את הפרשה בשעת קריאת התורה (שו"ע רפה ה, קמו) ועולה לו לפעם אחת של שנים מקרא ואחד תרגום.

יש אומרים: שגם לכתחילה יש לעשות כן (משנ"ב רפה ס"ק יד בשם מג"א בשם מטה משה).

יש אומרים: שלכתחילה אין לקרוא עם הש"ץ אלא יקרא שנים מקרא כדין (עיי משנ"ב רפה ס"ק יד בשם השל"ה, הגריש"א באשרי האיש פרק יא).

יש אומרים: שיכול לקרוא עם הבעל קורא את הפרשה בשעת קריאת

התורה (שו"ע רפה ה קמו) ועולה לו לפעם אחת של שנים מקרא ואחד תרגום.

ויש אומרים: שגם לכתחילה יש לעשות כן (משנ"ב רפה ס"ק יד בשם מג"א בשם מטה משה).

ויש אומרים: שלכתחילה אין לקרוא עם הש"ץ אלא יקרא שנים מקרא כדין (עיין משנ"ב רפה ס"ק יד, בשם השל"ה, הגריש"א באשרי האיש פרק יא).

הפסק בדיבור

יש שכתבו: "טוב שלא יפסוק כלל בשיחה (מג"א רפה יא) וז"ל המשנ"ב (רפה ס"ק ז), "אם אפשר שלא יפסיק בשנים מקרא על שום דבר, הוא טוב ויפה מאוד וכן ראיתי מהמדקקים עושים כן וכן ראוי לבעל נפש לעשות", ובקיצור השל"ה כתב שיש סוד כמוס בדבר שלא להפסיק באמצע שמו"ת. **טעם אחר:** כדי שתהא קריאתה בקבע ולא בארעי (מג"א רפה יא בשם כנה"ג בשם סדר ערב שבת).

וכתב בקיצור השל"ה (מוסכת שבת עניני ערב שבת) שיש לו קבלה מרביתו שהיו נוהגים לכתבו על נייר קטן שאינו מפסיק באמצע שמו"ת והיה מראה לכל מי שבא לדבר איתו באמצע שמו"ת כדי שלא יתבייש האדם ויחשוב שאינו עונה לו משום שאינו רוצה לדבר איתו לכן מראה הכתב ובכך מבין מדוע אינו עונה.

בבאר היטב כתב "ואיסור גדול להפסיק בקריאת שמו"ת בדיבור" (רפה א ד"ה תרגום) וכתב הערוה"ש (שם ז) דדבר זה תמוה כיון שלא מברכים על קריאת שמו"ת לא שייך הפסק כמבואר בברכות (תוס' יד, א ד"ה ימים) ולכן אין לזה מקום מדינא.

ועוד אותם הקוראים שמו"ת פרשה פרשה בכל יום הלא הם מפסיקין הרבה (עורה"ש שם).

בשעה"צ (רפה יא) הסביר שנראה שדברי המשנ"ב שאם אפשר לא להפסיק מדובר בין פרשה לפרשה אבל באמצע עניני מן הדין אסור להפסיק וכמו שאמרו חז"ל (הגיגה יב, ב) "הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילים אותו גחלי רתמים" ואפשר שלזה התכוון בבאר היטב שכתב ואיסור גדול להפסיק בקריאת שמו"ת בדיבור.

אחד תרגום אונקלוס או שאר תרגום

יש אומרים: (עיין כל בו סימן לז) שאפשר לקרוא שמו"ת עם תרגום ירושלמי, תרגום יונתן בן עוזיאל וכיו"ב (עיין תוס' ברכות ה, ב ד"ה שנים, הגרנ"ק חוט השני ח"ד עמד קטו, מנחת שר ח"א סימן יג אות ז)/

ויש אומרים: שיש לקרוא תרגום אונקלוס בדווקא והקורא שאר תרגומים לא יצא ידי חובה (שו"ת שיה יצחק סימן קנו) וכן כתב הגרנ"ק (ספר גם אני אודך חלק ב שאלה קטז) שלא יוצא ידי חובה בתרגום יונתן.

תרגום או רש"י

אדם שאינו מבין תרגום האם עדיף לקרוא עם פירוש רש"י

יש אומרים: שעדיף לקרוא עם רש"י כיון שהסיבה לקרוא תרגום בשביל להבין פירוש המילים ועכשיו יש יותר תועלת ברש"י (רא"ש ברכות פרק א סימן ח, ביאור הגר"א רפה ב, עין לבוש רפה ב).

יש אומרים: שיש להעדיף את התרגום וירא שמיים יצא ידי כולם ויקרא שניהם (בי"ר רפה ב, שו"ע שם ב).

הטעם: לפי שיש כמה פסוקים שאין עליהם פירוש רש"י ואם כן לא נשאר שם כי אם מקרא לבד והתרגום מפרש כל מילה ומילה (ביאור הלכה רפה ד"ה תרגום).

טעם אחר: לפי שהתרגום יש לו מעלה שניתן בסיני (נדרים לז, ב) כגון "יגר שהדותא" (בראשית לא מז) וכיוצא בזה וגם הוא מפרש כל מילה ומילה

(משנ"ב רפה ס"ק ו בשם ט"ז לבוש שם ב).

אדם שקורא מקרא עם רש"י בפסוקים שאין פירוש רש"י צריך לקרוא ג' פעמים מקרא (משנ"ב רפה ס"ק ה).

לימוד רש"י בפה

כשלומד רש"י במקום תרגום, **יש אומרים:** שצריך להוציא בשפתו את לימוד פירוש רש"י אבל כשאומר את התרגום אין צריך להוציא את פירוש רש"י בשפתו (הגריש"א הובא בספר סוכת חיים עמוד כג, הגרנ"ק חוט שני ח"ד פרק פז ב ס"ק ג).

ויש אומרים: שאין צריך להוציא מפיו, **הטעם:** לפי שלימוד רש"י הוא בגדר לימוד פירוש הפסוק ואינו בגדר קריאה לכן יש לו דין של תלמוד תורה וכשלומדים בהרהור מקיים מצות תלמוד תורה ויצא ידי חובה (שו"ת תשובות והנהגות סימן רד ח"ד סימן עג, שו"ת משנת יוסף ח"ו סימן פרק א אות ו).

שנים מקרא בלילה

יש אומרים: שאין ללמוד מקרא בלילה, ולכן אין לקרוא הפרשה בליל שישי (האר"י הובא בבאר היטב רלח ב, משנ"ב רפה ס"ק ט) וכן בליל שבת (כה"ח פלאגי סימן כז אות ה, מחזיק ברכה גורי אריה)

ראייה לדבר: מהמדרש (תנחומא ס"פ כי תשא אות לו) על הפסוק "ויהי שם ארבעים יום וארבעים לילה" מנין היה יודע משה אימתי יום ואימתי לילה, אלא כשהקב"ה היה מלמדו תורה שבכתב היה יודע שהוא יום וכשהיה מלמדו משנה ותלמוד היה יודע שהוא לילה (ברכי יוסף רלח ב).

ויש אומרים: שבלי לישאין אין קפידא על קריאת מקרא אבל קריאת תרגום יש קפידא (חיד"א שו"ת יוסף אומץ סימן נד, בירור הלכות רפה אות עט).

ליל שבת קודש

יש אומרים: שאע"פ שיש הנוהגים שלא לקרוא מקרא בלילה בליל שבת קודש יכול לקרוא שמו"ת ואין בזה קפידא כלל (חיד"א שו"ת יוסף אומץ סימן נד, בירור הלכה רפה אות עט).

חייבים בשמו"ת

"אף תלמיד חכם שחשקה נפשו לשנות אף על פי כן ישלים פרשיותיו עם הציבור (שו"ת הגאונים סימן ז תשובה מרבי מתתיה גאון הובא בספר העיתים קעד, שו"ת הרשב"א ח"א סימן רז).

ומובא שאין היצר הרע יוכל לבוא לתלמיד חכם ולומר לו שחבל לו על הזמן ובזמן שקורא שמו"ת יכול הוא ללמוד גפ"ת משום שעל קריאת שמו"ת יש הבטחת חז"ל שכל מי שקורא שמו"ת מאריכים לו ימיו ושנותיו ולכן אם חושבים שמחסרים זמן אדרבה רק מרויחים זמן בסוף (ספר אורח כהלכה לבעל שבט קהתי).

קטנים

יש אומרים: שקטנים שהגיעו לחינוך יש להרגילם באמירת שמו"ת (הגרש"א הליכות שלמה הלכות תפילה פרק יב הלכה לז, שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן מו).

גיל חינוך: מכיון שעיקר המצווה היא לא הקריאה בעלמא אלא ללמוד ולהבין א"כ הזמן לחנכו הוא כשמבין בעצמו את לימוד הפרשה ויכול להבינה (תשובות והנהגות ח"א סימן רסא).

ויש אומרים: שאין חיוב לחנך בשמו"ת ומכל מקום טוב לחנכם כדי שיורגל בדבר (הגרי"י פישר בספר מורה הנעור עמוד רג והובא שם שכך פסק הגריש"א, הובא גם אשרי איש חלק ב פרק יא סעיף ה).